

DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-723-732

УДК 342.9

В. В. АСТРЕЙКО,
аспірантка Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України*
ORCID: 0009-0006-5644-6038

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ

У статті розглядається зарубіжний досвід застосування медіації у публічно-правовій сфері, шляхи його впровадження в Україні. Проаналізовано досвід застосування медіації у США, Польщі, Великій Британії, Німеччині, Франції та ін. Обґрунтовано, що Закон України «Про медіацію», Кодекс адміністративного судочинства України створюють підґрунтя для застосування медіації при вирішенні публічно-правових спорів. Доведено, у зв'язку із невизначеністю процедури медіації під час розгляду адміністративних справ за скаргою особи, необхідність внесення відповідних змін до Закону України «Про адміністративну процедуру», відповідних компетенційних законів, які визначають статус адміністративних органів у частині їх повноважень по забезпеченню реалізації права на примирення.

Ключові слова: медіація, публічно-правові відносини, публічно-правовий спір, адміністративний орган, альтернативні способи вирішення спорів.

Astreiko Viktoria. Foreign experience of mediation in the public-legal sphere

The article considers foreign experience in the use of mediation in the public-legal sphere, ways of its implementation in Ukraine. The experience of using mediation in the USA, Poland, Great Britain, Germany, France, etc. is analyzed. It is substantiated that the Law of Ukraine «On Mediation», the Code of Administrative Procedure of Ukraine create the basis for the use of mediation in resolving public-legal disputes. It is proved that, due to the uncertainty of the mediation procedure during the consideration of administrative cases based on a person's complaint, the need to make appropriate amendments to the Law of Ukraine «On Administrative Procedure», the relevant competent laws that determine the status of administrative bodies in terms of their powers to ensure the implementation of the right to reconciliation.

Key words: mediation, public-legal relations, public-legal dispute, administrative body, alternative methods of dispute resolution.

Постановка проблеми дослідження. Питання вступу України до Європейського Союзу актуалізує необхідність наближення українського законодавства до законодавства європейських держав, а також імплементації кращих зарубіжних практик. Зменшення навантаження на судову владу шля-

* *Astreiko Viktoria*, Postgraduate Student of Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine

хом застосування альтернативних способів вирішення спорів у публічно-правових відносинах, зокрема медіації, є, як ніколи, на сьогодні затребуваним в Україні. Важливо визначити дієві механізми, які дають змогу зарубіжним країнам застосовувати медіацію в публічно-правових спорах, а також запропонувати необхідні зміни в законодавство України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У правовій науці досліджено проблем впровадження медіації та вивченню досвіду зарубіжних країн з цього питання присвятили свої дослідження такі науковці, як О. Мельничук, Л. Романадзе, А. Сергеева, К. Токарева, І. Ясиновський та ін. Водночас залишається недостатньо вивченим зарубіжний досвід застосування медіації в публічно-правових відносинах, що вказує на необхідність продовження досліджень у цьому напрямі.

Мета і завдання дослідження. Основною метою цієї статті є аналіз зарубіжного досвіду застосування медіації в публічно-правовій сфері, а також формування рекомендацій щодо можливостей імплементації кращих міжнародних практик застосування медіації в законодавство України.

Виклад основного матеріалу. Вступ України до Європейського Союзу – складний процес, який потребує від законодавців і науковців значних зусиль щодо адаптації українського законодавства відповідно до міжнародних стандартів та імплементацію кращих зарубіжних практик застосування медіації при вирішенні спорів, конфліктів з публічними органами. Тривалий час одним із дискусійних питань було питання медіабельності публічно-правових спорів. Проте зі схваленням Рекомендації (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-особами від 5 вересня 2001 р. було обґрунтовано доцільність застосування медіації в адміністративних правовідносинах¹. Згодом Європейська комісія з ефективності правосуддя ухвалила Керівні принципи № 15 для кращого виконання цієї Рекомендації².

Медіація в її сучасному вигляді почала свій розвиток у другій половині ХХ ст., насамперед у країнах англосаксонського права – США, Австралії, Великій Британії, після чого поширилася і в Європі. На цей час медіація широко використовується у таких державах, як США, Канада, Велика Британія, Австрія, Франція, Литва, Нідерланди, Фінляндія, Бельгія, Польща, Італія, інших країнах Європейського Союзу та підтвердила свою життєздатність і ефективність застосування у сфері публічно-правових відносин.

У ст. 1 підписаної Україною Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами передбачено, що Україна і Європейський Союз мають посилювати співпрацю у галузі правосуддя, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Це свідчить про те, що країни – члени Європейського Союзу дали згоду на забезпечення верховенства права та кращого доступу до правосуддя, яке повинно включати доступ як до судових, так і до позасудових методів врегу-

лювання спорів³. На засіданні в Тампере 15 жовтня 1999 р. Європейська Рада закликала держави-члени до запровадження альтернативних позасудових процедур, серед яких медіація є основним методом урегулювання спорів.

Досліджуючи зарубіжний досвід упровадження медіації, І. Ясинівський запропонував перелік моделей означеної процедури відповідно до суб'єкта здійснення медіації:

1. Судова медіація – розглядається як частина судочинства та здійснюється суддею, який має відповідні підготовку і навички, отримав відповідне доручення та не має повноважень винесення рішення у справі. Медіаційні угоди затверджуються судом, а здійснення процедури контролюється відповідно до закону. Судова медіація не виключає право сторін обрати приватного посередника для вирішення їхнього спору чи конфлікту.

2. Адвокатська медіація (Італія) – медіатором є особа, що має право на зайняття адвокатською діяльністю.

3. Нотаріальна медіація – посередником є нотаріус, але такий вид медіації не досить поширений. У таких державах, як Німеччина, Австрія, Нідерланди, медіація перетворилася на додаткову функцію нотаріуса.

4. Професійна медіація (США) – медіатором є особа, яка пройшла спеціальну підготовку у сфері медіації, а діяльність з медіації регулюється окремим внутрішнім нормативним актом держави⁴.

М. Поліщук, аналізуючи зарубіжний досвід застосування медіації, пропонує розглядати такі її основні моделі: 1) приватна (позасудова) медіація, яка характеризується повною незалежністю від процесу розгляду спору судом; 2) присудова медіація, для якої властива певна координація з судовим процесом, але відмежування процедури медіації від суду як інституції; 3) медіація в межах судового процесу, для якої притаманним є локальний і персональний зв'язок із судом та діями, що реалізуються в межах розгляду справи судом⁵.

На думку А. Біцай, під терміном «модель медіації» варто розуміти абстрактну теоретичну конструкцію, яка відображає процедурні особливості проведення медіації через характеристику її основних компонентів, а саме підстав звернення до медіації (добровільність чи обов'язковість), ступеня інтеграції в судову систему країни, типу переговорів між сторонами у поєднанні з медіативною технікою медіатора та обсягу компетенції медіатора під час проведення процедури врегулювання конфлікту⁶.

Тобто, розглядаючи зарубіжні моделі медіації, можна виокремити дві великі групи моделей медіації: судові – ті, які проводяться суддями-медіаторами або співробітниками суду, та не судові – коли для проведення медіації залучаються приватні медіатори, спеціалізовані організації медіаторів, без участі суду.

Найбільш поширеною в зарубіжних країнах є судова медіація, яка призначена для врегулювання спорів, що вже стали предметом судового розгляду, і відбувається вона за участю судді-медіатора. Практика судової медіації

поширена в Німеччині, Нідерландах, Фінляндії та ін. Наприклад, відповідно до Закону Фінляндії «Про медіацію» у фінській судовій моделі тільки суддя того суду, де порушено справу, може бути в ролі медіатора, після чого він не має права розглядати ту саму справу в судовому засіданні. При задоволенні клопотання судовий розгляд припиняється на весь час проведення примирної процедури, яка триває стільки часу, скільки сторони вважатимуть за необхідне. Одним з основних стимулів для медіації у Фінляндії є те, що судді здійснюють медіацію в судах. За даними науковців, медіація у Фінляндії не є вартісною, оскільки «судді-посередники здійснюють медіацію на засадах безоплатної допомоги і не стягують оплату за медіацію, тому у фінських судах приблизно 68 % випадків закінчуються врегулюванням спорів»⁷.

У Німеччині після впровадження пілотного проєкту запровадження медіації у судах було прийнято перший нормативно-правовий акт у сфері медіації – «Закон про сприяння медіації та іншим позасудовим процедурам врегулювання спорів», який набув чинності 26 липня 2012 р. Відповідно до положень цього закону «медіація – це конфіденційна та структурована процедура, під час якої сторони добровільно та незалежно шукають мирного врегулювання свого спору за допомогою одного або кількох медіаторів»⁸. У Німеччині медіація в адміністративних спорах може бути застосована як альтернатива традиційному судовому процесу, зокрема на підставі Закону про медіацію (Mediationsgesetz), який дозволяє сторонам конфлікту використовувати медіацію для досягнення врегулювання спору до того, як справа потрапить до суду. Проте в контексті адміністративних спорів медіація не є обов'язковою процедурою, але може бути рекомендована для вирішення конфліктів між громадянами та органами публічної адміністрації. Німецькі фахівці в сфері медіації підкреслюють, що закон про медіацію розрізняє три види (моделі) медіації: 1) стандартна позасудова медіація (ініційована сторонами конфлікту); 2) позасудова медіація за пропозицією суду; 3) медіація в ході юридичної консультації. При цьому вони акцентують увагу, що ця типологія видів і моделей медіації ґрунтується на певних базових основах використання медіації (воля сторін, пропозиція суду, пропозиція адвоката) та зв'язку з правовою системою. Також німецькі фахівці виокремлюють присудову медіацію⁹.

У Франції шляхом посередництва успішно вирішується низка спорів, із-поміж них податкові, а також спори у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Однак реформа впровадження медіації у судах просувається повільно, оскільки наражається на опір з боку суддів. Згідно з дослідженнями зарубіжних вчених, у більшості адміністративних судів існує не більше трьох медіацій на рік¹⁰.

У Бельгії також активно впроваджується медіація при вирішенні податкових спорів. З початку 90-х років XX ст. Бельгія ретельно працювала над покращенням відносин між податковими органами та платниками податків. Прийняття закону про податкову медіацію 25 квітня 2007 р. стало вирішальним у цьому процесі¹¹. Цей закон встановлює інститут податкової медіації,

що передбачає створення Служби податкової медіації. Ця служба має на меті сприяти врегулюванню податкових спорів між платниками податків і податковими органами, працюючи як незалежний посередник.

У Польщі перша спроба законодавчого запровадження медіації була пов'язана з прийняттям нового Кримінального кодексу, що вступив у силу 1 вересня 1998 р. Важливу роль у координації діяльності щодо проведення медіації, підготовки необхідних спеціалістів виконує Польський центр медіації, який налічує понад 1000 членів, має понад 50 осередків та філій по всій країні, займається посередництвом у всіх сферах суспільного життя¹². Адже на сьогодні медіація в Польщі застосовується не тільки у кримінально-правовій сфері, а й для вирішення конфліктів і спорів як у приватноправових відносинах, так і публічно-правових, є добровільним способом вирішення конфліктів та спорів і проводиться на основі угоди про медіацію (позасудова медіація) або рішення суду про направлення на медіацію.

Однією з небагатьох держав, у якій Федеральним законом «Про медіацію у цивільних справах» докладно регулюються усі аспекти процедури медіації, але тільки у сфері приватноправових відносин, є Австрія¹³. Законодавством країни передбачено застосування приватної, тобто позасудової медіації та присудової медіації. Присудова модель передбачає створення присудового центру медіації, де працювали б акредитовані судом зовнішні медіатори за принципом «будинку правосуддя з багатьма дверима»¹⁴. Судова медіація в Австрії не закріплена. Однак угода за результатами медіації визнається судом лише в тому випадку, якщо відповідна справа перебувала на стадії судового розгляду. Угода за результатами присудової медіації не отримує судового захисту, а процедура є добровільною¹⁵. На нашу думку, Україна могла б перейняти досвід Австрії щодо чіткого регулювання процедури застосування медіації, якого не містить ні Закон України «Про медіацію», ні Закон України «Про адміністративну процедуру».

Широко застосовується медіація при врегулюванні публічно-правових спорів у Великій Британії. Тут накопичено значний досвід її впровадження такими владними суб'єктами, як Міністерство оборони (врегулювало спір з батьками військовослужбовця, який загинув на військових зборах), Департаментом казначейства (розв'язало спір, пов'язаний із позовами ув'язнених проти пенітенціарної служби), Податковою і митною службою її Величності (податкові спори). У Великій Британії розвиваються як судова, так і позасудова моделі медіації.

Окрім судової та присудової моделей медіації, у зарубіжних країнах, зокрема в Бельгії, Австрії, США, Канаді, Нідерландах, Німеччині та інших країнах, активно розвивається також позасудова модель медіації, яка передбачає, що медіація здійснюється незалежними медіаторами в позасудовому порядку для уникнення необхідності в подальшому зверненні до суду.

Отже, узагальнюючи практику застосування медіації в зарубіжних країнах, можна дійти висновку, що переважно розвиваються три моделі медіації:

позасудова, судова та присудова. Вони можуть мати різні назви та форми впровадження в тій чи іншій країні, залежно від законодавчого регулювання, правових традицій тощо. Причому в країнах можуть одночасно розвиватися декілька моделей медіації, наприклад судова і позасудова, для задоволення потреб суспільства та кращого урегулювання конфліктів і спорів.

На думку А. Сергєєвої, О. Городничого, А. Рищенко, зовнішня (позасудова) модель медіації не є найкращим варіантом для її застосування з метою вирішення публічно-правових спорів, оскільки «суб'єкти владних повноважень не можуть та не схильні витратити державні кошти на послуги приватних медіаторів»¹⁶. О. Мельничук доводить, що варіант присудової моделі медіації для вирішення публічно-правових спорів убачається оптимальним, оскільки дає можливість проводити медіацію у приміщенні суду, що підвищує довіру до цієї процедури, а також сприяє зменшенню навантаження на суддів і залученню професійних медіаторів. З метою впровадження моделі присудової медіації необхідно розробити нормативну базу для функціонування присудового центру медіації, визначити критерії та механізми відбору зовнішніх медіаторів, підготувати суддів і працівників суду до медіації, визначити медіабельність справ тощо¹⁷.

На нашу думку, застосування судової та присудової моделі медіації не сприяє вирішенню всіх тих викликів, з якими стикаються на сьогодні судова система та приватні особи в Україні. Крім того, сама суть медіації в цих моделях не повністю відповідає визначенню медіації, яке закладено в Законі України «Про медіацію», де медіація визначається як «позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів». Медіатором повинна бути спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію¹⁸. Тому вважаємо, що саме активне впровадження та розвиток зовнішньої, позасудової моделі медіації в Україні дасть змогу розвантажити судову систему, а також сприятиме досягненню примирення в адміністративних провадженнях за скаргою особи відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру». Адже важливо сприяти вирішенню спорів і конфліктів у публічно-правовій сфері шляхом перемовин та без звернення до суду за захистом своїх прав.

При цьому заслуговує на увагу, на нашу думку, висновок О. Мельничук про те, що до медіабельних спорів належать спори про «стягнення податкового боргу, проходження і звільнення з публічної служби, оскарження рішень органів місцевого самоврядування про встановлення тарифів і передачу об'єктів комунальної власності, надання земельних ділянок органами місцевого самоврядування у власність або в оренду, отримання публічної інформації, оскарження відмови місцевої ради надати дозвіл на розробку проєкту землеустрою, стягнення плати за землю та ін.»¹⁹. Отже, не всі спори, які виникають у сфері публічно-правових відносин, можуть бути ефективно

вирішені за допомогою застосування медіації, тобто можна говорити про немедіабельність частини спорів і конфліктів, які виникають з публічними органами.

Складність повноцінного впровадження медіації у сфері публічно-правових відносин полягає в тому, що представники публічної влади в Україні не мають достатнього обсягу повноважень для застосування медіації у спорах з фізичними чи юридичними особами. Тому Україні доцільно перейняти досвід Польщі, яка має Кодекс адміністративного провадження, що містить окремих розділ «Медіація», де передбачається для чиновників право ініціювати процедуру медіації²⁰. Також відповідним розділом «Медіація» варто доповнити Закон України «Про адміністративну процедуру», внести зміни до компетенційних законів, які визначають статус адміністративних органів у частині їх повноважень з забезпечення реалізації права на примирення.

В Україні медіація перебуває на етапі свого розвитку, пошуку найефективнішої моделі застосування, тому існує необхідність внесення змін до чинного законодавства України, які дозволили б суб'єкту владних повноважень / адміністративному органу пропонувати фізичним чи юридичним особам процедуру медіації з метою пошуку компромісного рішення. Адже багато спорів і конфліктів у публічно-правовій сфері можуть бути вирішені без звернення до суду за допомогою медіації за умови наявності сталої практики та розмежування дискреційних повноважень суб'єктів владних повноважень.

Висновки. Моделі медіації в зарубіжних країнах не претендують на універсальне застосування, а радше слугують концептуальним орієнтиром з метою удосконалення процедури медіації в Україні, зокрема в публічно-правових відносинах. Адже ефективність медіації при вирішенні спорів у тій чи іншій країні залежить від історичного розвитку та традицій, особливостей правових систем, організації публічного управління та існуючої практики вирішення публічно-правових спорів.

Закон України «Про медіацію», Кодекс адміністративного судочинства України створюють підґрунтя для застосування медіації при вирішенні публічно-правових спорів. Водночас існує необхідність внесення відповідних змін до Закону України «Про адміністративну процедуру», компетенційних законів, які визначають статус адміністративних органів у частині їх повноважень по забезпеченню реалізації права на примирення, що дасть змогу адміністративним органам використовувати медіацію при вирішенні адміністративних справ за скаргою особи, використовуючи всі переваги медіації. Також для якісного та належного функціонування медіації в Україні варто запозичувати найкращі міжнародні практики щодо підготовки медіаторів, упроваджувати навчальні дисципліни у вищих навчальних закладах, курси з підготовки медіаторів, проводити тренінги для державних службовців щодо переваг і можливостей застосування медіації та ін.

1. Рекомендації (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-особами від 5 вересня 2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf (дата звернення: 31.03.2025).
2. Керівні принципи № 15 для кращого виконання наявної рекомендації щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами і сторонами – приватними особами, ухвалені Європейською комісією з ефективності правосуддя 7 грудня 2007 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU07225> (дата звернення: 30.03.2025).
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 01.04.2025).
4. Ясинівський І. Г. Характеристика моделей медіації в розвинутих країнах. *Повітряне і космічне право*. 2014. № 4. С. 94–98. С. 95.
5. Поліщук М. Я. Моделі медіації: порівняльно-правовий аналіз досвіду зарубіжних країн. *Судова та сілеча практика в Україні*. 2016. Вип. 2. С. 52–56. С. 53.
6. Біцай А. В. Участь адвоката в медіації у кримінальному провадженні у контексті реалізації права на справедливий суд. *Вісник кримінального судочинства: науково-практичний журнал*. Київ, 2018. № 2. С. 8–15.
7. Комплексний аналіз поточного контексту, бар'єрів та можливостей для розвитку медіації з рекомендаціями щодо розвитку та впровадження медіації в Україні. Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя» (New Justice). 2019. С. 18. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/New-Justice_Comprehensive_Analyses_on_-Mediation_-for_Ukraine_Ales_Zalar_UKR.pdf (дата звернення: 29.03.2025).
8. Gesetz zur Förderung der Mediation und anderer Verfahren der außergerichtlichen Konfliktbeilegung. BGBl. 2012. I. 35. 1577. URL: https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/Gesetz_zur_Foerderung_der_Mediation_und_anderer_Verfahren_der_aussergerichtlichen_Konfliktbeilegung.pdf?__blob=publicationFile&v=3 (дата звернення: 30.03.2025).
9. Alexander N., Gottwald W., Trenzck Th. Mediation in Germany: The Long and Winding Road. (2003). Global trends in mediation. P. 179–212. Research Collection School Of Law. URL: http://ink.library.smu.edu.sg/sol_rscarch/1900m (дата звернення: 30.03.2025).
10. Kavalné S., Saudargaitė I. Mediation in disputes between public authorities and private parties: comparative aspects. *Jurisprudencija*. 2011. № 18. P. 251–265. P. 254.
11. Law of 25 April 2007 on miscellaneous provisions. URL: https://finance.belgium.be/en/about_fps/structure_and_services/autonomous_departments/tax_conciliation/legislation (дата звернення: 25.03.2025).
12. Турман Н. Інститут медіації в кримінальному процесі Польщі та України. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 5. С. 286–289. С. 287.
13. Österreichisches Bundesgesetz über Mediation in Zivilrechtssachen (Zivilrechts-Mediations-Gesetz – ZivMediatG) sowie über Änderungen des Ehegesetzes, der Zivilprozessordnung, der Strafprozessordnung, des 463 Gerichtsgebührengesetzes und des Kindschaftsrechts-Änderungsgesetzes 2001 vom 06.06.2003. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=BgblPdf&Dokumentnummer=2003_29_1 (дата звернення: 28.03.2025).
14. Єфіменко Л. Л., Тарасюк О. Б. Медіація як спосіб вирішення податкових спорів: досвід США та Німеччини. С. 22–23. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/2_2019/14.pdf (дата звернення: 31.03.2025).
15. Токарева К. С. Адміністративно-правове регулювання медіації: сучасний стан та тенденції розвитку: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Національний авіаційний університет. Київ, 2021. 468 с. С. 155.
16. Сергеева А., Городничий О., Рищенко А. Медіація в адміністративних справах. С. 22–23. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/611/>

cc9/69f/611cc969f17b1341128301.pdf (дата звернення: 30.03.2025). 17. Мельничук О. Ф. Медіація в адміністративному судочинстві: європейський досвід для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Том 2. № 72. С. 77–81. С. 79. 18. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 7. Ст. 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text> (дата звернення: 30.03.2025). 19. Мельничук О. Ф. Медіація в адміністративному судочинстві... С. 79. 20. Kodeks postępowania administracyjnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/dokument.n1o1ad.xspx/WDU19600300168/U/D19600168Lj.pdf> (дата звернення: 30.03.2025).

References

1. Rekomendatsii (2001) 9 Komitetu Ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo alternativy sudovomu rozgliadu sporiv mizh administratyvnymy orhanamy i storonamy-osobamy vid 5 veresnia 2001 roku. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf (data zvernennia: 31.03.2025). 2. Kerivni pryntsyipy №15 dlia krashchoho vykonannia naiavnoï rekomendatsii shchodo alternatyv sudovomu rozgliadu sporiv mizh administratyvnymy orhanamy i storonamy – pryvatnymy osobamy, ukhvaleni Yevropeiskoiu komisiieiu z efektyvnosti pravosuddia 7 hrudnia 2007 roku. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU07225> (data zvernennia: 30.03.2025). 3. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (data zvernennia: 01.04.2025). 4. Yasynovskiy I. H. Kharakterystyka modelei mediatsii v rozvynutykh krainakh. *Povitriane i kosmichne pravo*. 2014. № 4. S. 94–98. S. 95. 5. Polishchuk M. Ya. Modeli mediatsii: porivnialno-pravovyi analiz dosvidu zarubizhnykh krain. *Sudova ta slidcha praktyka v Ukraini*. 2016. Vyp. 2. S. 52–56. S. 53. 6. Bitsai A. V. Uchast advokata v mediatsii u kryminalnomu provadzhenni u konteksti realizatsii prava na spravedyvyi sud. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva: naukovo-praktychnyi zhurnal*. Kyiv, 2018. № 2. С. 8–15. 7. Kompleksnyi analiz potochnoho kontekstu, barrieriv ta mozhlyvostei dlia rozvytku mediatsii z rekomendatsiiamy shchodo rozvytku ta vprovadzhennia mediatsii v Ukraini. Prohrama reformuvannia sektoru yustytisii «Nove pravosuddia» (New Justice). 2019. S. 18. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/New-Justice_Comprehensive_Analyses_on_Mediation_for_Ukraine_Ales_Zalar_UKR.pdf (data zvernennia: 29.03.2025). 8. Gesetz zur Förderung der Mediation und anderer Verfahren der außergerichtlichen Konfliktbeilegung. BGBl. 2012. I. 35. 1577. URL; https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/Gesetz_zur_Foerderung_der_Mediation_und_anderer_Verfahren_der_aussergerichtlichen_Konfliktbeilegung.pdf?__blob=publicationFile&v=3 (data zvernennia: 30.03.2025). 9. Alexander N., Gottwald W., Trenczck Th. Mediation in Germany: The Long and Winding Road. (2003). Global trends in mediation. P. 179–212. Research Collection School Of Law. URL: http://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/1900m (data zvernennia: 30.03.2025). 10. Kavalné S., Saudargaitė I. Mediation in disputes between public authorities and private parties: comparative aspects. *Jurisprudencija*. 2011. № 18. R. 251–265. R. 254. 11. Law of 25 April 2007 on miscellaneous provisions. URL: https://finance.belgium.be/en/about_fps/structure_and_services/autonomous_departments/tax_conciliation/legislation (data zvernennia: 25.03.2025). 12. Turman N. Intytut mediatsii v kryminalnomu protsesi Polshchi ta Ukrainy. *Pidpriemstvo, hospodarstvo i pravo*. 2019. № 5. S. 286–289. S. 287. 13. Österreichisches Bundesgesetz über Mediation in Zivilrechtssachen (Zivilrechts-Mediations-Gesetz – ZivMediatG) sowie

über Änderungen des Ehegesetzes, der Zivilprozessordnung, der Strafprozessordnung, des 463 Gerichtsgebührengesetzes und des Kindschaftsrechts-Änderungsgesetzes 2001 vom 06.06.2003. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=BgbIPdf&Dokumentnummer=2003_29_1 (data zvernennia: 28.03.2025). **14.** Yefimenko L. L., Tarasiuk O. B. Mediatsiia yak sposib vyrishennia podatkovykh sporiv: dosvid SSHa ta Nimechchyny. S. 22–23. URL: http://www.juris.vernadskyyournals.in.ua/journals/2019/2_2019/14.pdf (data zvernennia: 31.03.2025). **15.** Tokarieva K. S. Administratyvno-pravove rehuliuivannia mediatsii: suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.08 / Natsionalnyi aviaitsiinyi universytet. Kyiv, 2021. 468 s. S. 155. **16.** Serheieva A., Horodnychyi O., Ryshchenko A. Mediatsiia v administratyvnykh spravakh. S. 22–23. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/611/cc9/69f/611cc969f17b1341128301.pdf> (data zvernennia: 30.03.2025). **17.** Melnychuk O. F. Mediatsiia v administratyvnomu sudochynstvi: yevropeiskyi dosvid dlia Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo.* 2022. Tom 2. № 72. S. 77–81. S. 79. **18.** Pro mediatsiiu: Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* 2022. № 7. St. 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text> (data zvernennia: 30.03.2025). **19.** Melnychuk O. F. Mediatsiia v administratyvnomu sudochynstvi... S. 79. **20.** Kodeks postepowania administracyjnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/dowod.xsp/WDU19600300168/U/D19600168Lj.pdf> (data zvernennia: 30.03.2025).

Astreiko Viktoria. Foreign experience of mediation in the public-legal sphere

The article examines foreign experience in the use of mediation in the public-legal sphere, as well as the implementation of best practices in Ukraine. In particular, the experience of using mediation in the USA, Poland, Great Britain, Germany, France, Belgium and other countries, including in resolving public-legal disputes, is studied. What models of mediation are common in foreign countries are considered. It is noted that the Law of Ukraine «On Mediation» and the Code of Administrative Procedure of Ukraine create the basis for the use of mediation in resolving public-legal disputes. At the same time, there is a need to make appropriate amendments to the Law of Ukraine «On Administrative Procedure», which will allow public bodies to use mediation in resolving disputes and conflicts in a pre-trial order, using all the advantages of mediation. One of the important obstacles to the implementation of mediation in resolving disputes and conflicts in the public-legal sphere is the lack of clear regulation of the rights and obligations of subjects of power regarding the use of mediation and making decisions based on its results. It is noted that for high-quality and proper functioning of mediation in Ukraine, it is worth borrowing the best international practices in the training of mediators, introducing academic disciplines in higher educational institutions, courses for training mediators, conducting trainings for civil servants on the advantages and possibilities of using mediation, etc.

Key words: mediation, public-legal relations, public-legal dispute, administrative body, alternative methods of dispute resolution.